د روژې حکمونه

په فتوا د: ایت الله العظمی سید علی سیستانی

ژباړه: محمدرحیم درانی

روژه څه ته وايي

روژه د متعال خدای په درگاه کښې د عاجزۍ او خاکسارۍ لپاره د سهار له اذانه واخلې تر ماښام پوري پريوتو پورې له هغو اتو شيانو ځان ساتلو ته وائي چې وروسته بيانيږي.

نيت

مسأله ۱۵۲۹ ـ ضروري نه ده چې انسان په زړه کښې د روژې نيت وکړي يا ووائي چې سبا به روژه نيسم بلکې هم دومره پوره ده چې اراده يې د خدای پاک په درگاه کښې د عاجزۍ لپاره د سهار له اذانه تر ماښام پريوتو پورې داسې کار ونه کړي چې روژه پرې ماتيږي، او په دې موده کښې له روژې نه د ډاډمنيدو لپاره بايد د سهار له اذانه لږ له مخکښې نه او د ماښام له پريوتو نه لږ وروسته پورې د روژې له باطلونکې کاره ډډه وکړي.

مسأله ۱۵۳۰ ـ انسان د روژې د مياشتې هره شپه د سبانۍ روژې نيولو نيت کوی شي.

مسأله ۱۵۳۱ ـ د يو پام لرونکي کس لپاره د رمضان د مياشتې د روژې د نيت وروستی وخت د سهار د اذان وخت دی په دې معنا چې (د واجب احتياط له مخې) پکار دي د سهار په وخت چې ځان له خواراکه ساتی نو نيت سره وی که څه هم دا نيت يی پټ په ضمير کښې وي.

مسأله ۱۵۳۲ ـ يو کس که د روژې ماتونکی کار نه وي کړی نو د مستحبې روژې نيت د ورځې په هر وخت کښې کوی شي که څه هم ماښام پريوتو ته لږ وخت پاتې وي، روژه يې سمه ده.

مسأله ۱۵۳۳ ـ کوم کس چې د رمضان په مياشت کښې او همداشان د هغې واجبې روژې په ورځ چې وخت يې معلوم او ټاکل شوی وي، د سهار له اذانه مخکښې اوده شي نو که له ماسپښينه مخکښې راويښ شي او نيت وکړي نو روژه ئې سمه ده او که له ماسپښينه وروسته راويښ شي نو پکار دي چې د غوځ نزديکت په نيت (قصد قربت مطلقه) له خوراک ځښاکه ډډه وکړي او د هغې ورځې روژه قضا هم وکړي.

مسأله ۱۵۳۴ ـ که څوک وغواړي چې قضا يا کفاره روژه ونيسي نو بايد وئې ټاکي مثلاً نيت وکړي چې قضا روژه يا د کفارې روژه نيسي خو د رمضان په مياشت کښې داسې نيت کول ضروري نه دي چې د رمضان د مياشتې روژه نيسم بلکې که نه وي خبر چې د رمضان مياشت ده يا يې هيره وي او د بلې روژې نيت وکړي نو هغه يې هم د رمضان روژه حسابيږي. په نذري او داسې نورو روژو کښې د نذر نيت ضروري نه دی.

مسأله ۱۵۳۵ ـ که خبر وي چې د رمضان مياشت ده او قصداً د بلې روژې نيت وکړي نو کومې روژې نيت يې چې کړی وي هغه هم نه حسابيږي او همداشان د رمضان روژه يې هم نه حسابيږي، که هغه نيت د قربت او نزديکت د نيت خلاف وي بلکې که خلاف هم نه وي (د احتياط له مخې) د رمضان د مياشتې روژه نه حسابيږي.

مسأله ۱۵۳۶ ـ که د مياشتې د ورومبۍ ورځې په نيت روژه ونيسي او بيا وروسته پوه شي چې د مياشتې دويمه يا دريمه ورځ وه نو روژه يې صحيح ده.

مسأله ۱۵۳۷ ـ که د سهار له بانګه مخکښې نيت وکړي او بيهوشه شي او د ورځې په هوش کښې راشي نو (واجب احتياط دا دی چې) د هغې ورځې روژې پوره کړي او د هغې قضا هم ونيسي.

مسأله ۱۵۳۸ ـ که د سهار له اذانه مخکښې نيت وکړي او بيا مست يا نشه شي او د ورځې په هوش راشي نو واجب احتياط دا دی چې د دغې ورځې روژه پوره کړي او د هغې قضا هم ونيسي.

مسأله ۱۵۳۹ ـ که د سهار له اذان مخکښې نیت وکړي او اوده شي او له لمر پریوته وروسته راویښ شي نو روژه یې سمه ده.

مسأله ۱۵۴۰ ـ که خبر نه وي یا یې هیر شي چې د رمضان میاشت ده او له ماسپښینه مخکښې خبر شي نو که د روژې باطلونکی کار ئې کړی وي روژه یې باطله ده، خو باید تر ماښامه د روژې باطلونکی کار ونه کړي او له رمضان وروسته د دغې روژې قضا ونیسي. خو که له ماسپښینه وروسته پوه شي چې د رمضان میاشت ده (نو واجب احتیاط دا دی) چې د روژې نیت وکړي خو په دې هیله چې له رمضان مخکښې یې قضا ونیسي. خو که له ماسپښینه مخکښې خبر شي او د روژې باطلونکی کار یې هم نه وي کړی نو پکار دي چې د روژې نیت وکړي او روژه یې صحیح ده.

مسأله ۱۵۴۱ ـ که ماشوم د رمضان په میاشت کښې د سهار له بانګه مخکښې بالغ شي نو پکار ده چې روژه ونیسي او که له اذانه وروسته بالغ شي نو د دغې ورځې روژه پرې واجب نه ده خو که د مستحب روژې په نیت یې روژه نیولې وي نو د هغې پوره کول مستحب دي.

مسأله ۱۵۴۲ ـ څوک چې د یو مړي قضا روژه نیسي یا کفاره روژه پرې پاتې وي، که مستحب روژه ونیسي نو خیر دی خو که د رمضان د میاشتې قضا روژه یې پاتې وي نو مستحب روژه نه شي نیولې، او که هیر یې وي او مستحب روژه ونیسي نو که له ماسپښینه مخکښې یې رایاد شي، هغه مستحب روژه یې خرابیږي او خپل نیت د قضا روژې په نیت بدلولی شي خو که له ماسپښین وروسته پوه شي نو (د احتیاط له مخې) یې روژه باطله ده. البته که له لمر پویوتو وروسته یې رایاد شي نو روژه یې سمه ده.

مسأله ۱۵۴۳ ـ که د رمضان د میاشتې له روژې نه علاوه یوه بله ټاکلې روژه په انسان واجبه وي لکه نذر یې کړی وي چې په فلانی ورځ به روژه نیسي نو که قصداً د سهار تر اذانه نیت ونه کړي روژه یې باطله ده او که نه وي خبر چې د دغې ورځې روژې پرې واجبه ده یا یې هیر شوي وي او له ماسپښین مخکښې یې رایاد شي نو که د روژې باطلونکی کار

يې نه وي کړی او نيت وکړي نو روژه يې صحيح ده، او که له ماسپښين وروسته يې راپه ياد شي نو کوم احتياط چې د رمضان د مياشتې په روژه کښې بيان شو، بايد وشي.

مسأله ۱۵۴۴ ـ که د کفاره روژې په شان د نه ټاکل شوې واجب روژې لپاره قصداً د ماسپښين تر نزديو پورې نيت ونه کړي نو خير دی بلکې که له نيت کولو مخکښې يې د روژې د نه نيولو اراده وي يا په شک کښې وي چې روژه ونيسي که نه، که د روژې باطلونکی کار يې نه وي کړی او له ماسپښينه مخکښې نيت وکړي نو د هغه روژه سمه ده.

مسأله ۱۵۴۵ ـ که د رمضان د مياشتې په ورځ يو کافر مسلمان شي او د سهار له اذانه تر دغه وخته پورې يې د روژې باطلونکی کار نه وي کړی نو (د واجب احتياط له مخې) بايد د «ما فيالذمّه» په نيت د ورځې تر پائې پورې له خوراک څښاکه ډډه وکړي او که داسې و نه کړي نو د هغې ورځې قضا روژه دې ونيسي.

مسأله ۱۵۴۶ ـ که د رمضان په يوه ورځ مريض له ماسپښين مخکښې ښه شي او د هغه وخته يې د روژې کوم باطلونکی کار نه وي کړی نو احتياط واجب دی چې د روژې نيت وکړي او روژه پوره کړي خو که له ماسپښين وروسته ښه شي نو د دغې ورځې روژه وربانديې واجب نه ده او بايد قضا يې ونيسي.

مسأله ۱۵۴۷ ـ په کومه ورځ چې انسان په شک کښې وي چې د شعبان د مياشتې وروستۍ ورځ ده او که د رمضان وړومبۍ، واجبه نه ده چې روژه ونيسي او که روژه نيول وغواړي نو د رمضان د روژې نيت نه شي کولی خو که نيت وکړي چې که رمضان وي نو د رمضان او که رمضان نه وي نو د قضا يا داسې د بلې روژې نيت کوي نو روژه يې سمه ده خو غوره دا ده چې د قضا يا داسې د بلې روژې نيت وکړي او که بيا وروسته معلومه شي چې رمضان و نو روژه يې د رمضان حسابيږي. او که تش د روژې نيت وکړي او وروسته معلومه شي چې رمضان و بيا هم سمه ده.

مسأله ۱۵۴۸ ـ که په يوه ورځ کښې يې شک وي چې د شعبان وروستۍ ده او که د رمضان وړومبۍ نيته او د قضا يا مستحب يا داسې د بلې روژې په نيت روژه ونيسي او د

ورځې خبر شي چې د رمضان مياشت ده نو هغه وخت بايد د رمضان د مياشتې د روژې نيت وکړي.

مسأله ۱۵۴۹ ـ که د رمضان په شان يوه معينه واجبه روژه کښې شک وکړي چې خپله روژه ماته کړې که نه، يا د روژې ماتولو نيت وکړي نو که دوه ځله د روژې نيت و نه کړي ، روژه يې باطليږي او که دوه ځلې نيت وکړي نو احتياط دا واجب دی چې د هغې ورځې روژه پوره کړي او بيا وروسته يې قضا ونيسي.

مسأله ۱۵۵۰ ـ په مستحبه روژه او هغه واجبه روژه کښې چې وخت يې ټاکل شوی نه وي لکه د کفارې په روژه کښې که د روژې د ماتونکي کار د ترسره کولو نيت وکړي يا دوه زړی شي چې هغه کار وکړي او که نه، خو که د روژې ماتونکی کار ونه کړي او په واجبه روژه کښې له ماسپښينه مخکښې او په مستحبه روژه کښې له لمر پريوتو مخکښې دوباره نيت وکړي، روژه يې سمه او قبوله ده.

روژه په کومو ځيزونو ماتيږي

مسأله ۱۵۵۱ ـ روژه په اتو ځيزونو ماتيږي چې په دا ډول دي:

۱: خوراک او څښاک

۲: جماع يا کوروالی

۳: استمناء، استمناء هغه ته وائي چې سړی پخپله يا د بل چا په وسيله د جماع يا کوروالي پرته داسې کار وکړي چې مني يې راووځي. په څه کښې دغه کار په هغه طريقه دی چې په ۳۴۵ مسئله کښې بيان شو.

۴: په خدای تعالی او پيغمبر اکرم(ص) او د واجب احتياط له مخې د پيغمبر اکرم(ص) په ځاي ناستو پوري دروغ تړل.

۵: د واجب احتياط له مخې ستوني يا مرۍ ته د پنډې دوړې رسيدل.

٦: د سهار تر اذانه د جنابت، حيض او نفاس په حالت کښې پاتې کيدل.

۷: په روانو ځيزونو سره انيما کول.

۸: قصداً ألتهی يا قی کول.

د دې چارو احکام به په راتلونکو مسائلو کښې بيان شي.

۱: خوراک او څښاک:

مسأله ۱۵۵۲ ـ که روژتي کس ښه خبر وي چې روژه يې ده او قصداً يو څه وخوري يا وڅښي نو روژه يې باطليږي، که د هغه څيز خوړل يا څښل د اوبو او ډوډۍ په شان د معمول څيز وي او که د خاورې او د ونې د شيرې په شان د معمول د خوراک څيز نه وي او که زيات وي که کم، حتی که مسواک له خولې راوباسي او بيا يې خولې ته دننه کړي او رطوبت او لوندوالی يې تير کړي هم يې روژه ماتيږي مګر دا چې د مسواک يا ټوت برش لوندوالی د خولې په لاړو کښې داسې ګډ او ختم شي چې ورته د بهر اوبه يا رطوبت نه شي ويل کيدي.

مسأله ۱۵۵۳ ـ که په خوراک کولو لګيا وي او پوه شي چې سهار شوی دی نو بايد له خولې نورۍ راوباسي او که قصداً يې تيره کړي نو روژه يې باطله ده او د هغه حکم له مخې چې بيا وروسته به وويل شي، پر هغه کفاره هم واجبه ده.

مسأله ۱۵۵۴ ـ که روژتي کس سهواً يا په غلطۍ سره يو څه وخوري او وڅښي نو روژه يې نه باطليږي.

مسأله ۱۵۵۵ ـ ستن يا پچکاري او ډرپ روژه نه ماتوي که څه هم ستنه د طاقت وي او ډرپ د ګلوکوزو يا مالګين وي او همداشان هغه سپرې چې د سابندۍ لپاره استعماليږي که دارو يې يوازې سږي ته ورسي نو روژه پرې نه ماتيږي، همداشان په سترګو او غوږونو کښې د دارو څاڅکي په کولو سره روژه نه ماتيږي که څه هم خوند يې ستوني او مرۍ ته ورسيږي. او که په پوزه کښې واچول شي او مرۍ يا ستوني ته ونه رسي نو روژه نه باطلوي.

مسأله ۱۵۵۶ ـ که يو روژتي په غاښونو کښې پاتې څيز تير کړي نو روژه يې ماتيږي.

مسأله ۱۵۵۷ ـ څوک چې روژه نيول غواړي ضروري نه ده چې له اذان مخکښې غاښونه خلال يا پاک کړي خو که پوه وي چې په غاښونو کښې پاتې خوراکي مواد يې د ورځې تيريږي نو پکار دي چې غاښونه پاک کړي.

مسأله ۱۵۵۸ ـ د اچار، ليمبو يا داسې نورو ترشو شيانو په ليدو سره كه په خوله كښې اوبه راشي نو د هغو په تيرولو سره روژه نه ماتيږي.

مسأله ۱۵۵۹ ـ د سر او سينې د بلغم تيرول، كه د خولې برخې ته نه وي راغلى او له ستوني نيغ تير شي نو خير دى خو كه خولې ته راشي نو مستحب احتياط دا دى چې تير نه كړى شي.

مسأله ۱۵۶۰ ـ كه روژتي كس دومره تږى شي چې له تندې يې د مړ كيدو ويره پيدا شي يا ورته نقصان ورسي يا دا چې دومره سخته پرې راشي چې زغمل يې ګران وي نو د دغو ستونزو د ويرې د ختميدو په اندازه اوبه څښلى شي بلكې د مرګ او داسې نورو نورو شيانو په شان ويره كښې اوبه څښل واجب دي خو روژه به يې ماتيږي. او كه د رمضان مياشته وي دا احتياط ضروري دى چې له هغې اندازې زياتې اوبه ونه څښي او په پاتې ورځ كښې هم د روژې كوم باطلونكى كار ونه كړي. او قضا يې بيا ونيسي.

مسأله ۱۵۶۱ ـ د ماشوم يا مارغه لپاره په غاخونو د خوراك نرمول، د خوړو څكل او داسې نور كارونه چې معمولاً مرى يا ستوني ته نه رسيږي، كه اتفاقاً مرى ته ورسيږي هم روژه پرې نه ماتيږي خو كه روژتي له مخكښې نه پوه وي چې مرى ته رسيږي نو روژه يې ماتيږي او د دغې روژې قضا بايد ونيسي او كفاره هم پرې واجبه ده.

مسأله ۱۵۶۲ ـ انسان د كمزورى په وجه روژه نه شي خوړى خو كه كمزورى يې دومره زياته وي چې معمولاً د زغملو نه وي نو د روژې خوړل پروا نه كوي.

۲ ـ جماع:

مسأله ۱۵۶۳ ـ جماع یا کوروالی کول روژه ماتوي که څه هم د ختنې تر ځایه داخل شي او مني هم و نه وځي.

مسأله ۱۵۶۴ ـ که د ختنې له ځایه کم داخل شي او مني و نه وځي نو روژه نه باطلیږي. خو که یو کس د ختنې ځای و نه لري که د ختنې د ځای له اندازې کم هم داخل کړي نور روژه یې ماتیږي.

مسأله ۱۵۶۵ ـ که قصداً د جماع نیت وکړي او بیا شک وکړي چې د ختنې تر ځایه داخل شوی که نه، نو د دې مسئلې حکم همهغه د (۱۵۴۹) مسئلې حکم ګڼل کیږي او په هره بڼه کښې که د روژې باطلونکی کار یې نه وي ترسره کړی نو کفاره یې وربانديې واجبه نه ده.

مسأله ۱۵۶۶ ـ که روژه یې هیره وي او جماع وکړي او یا یې جماع کولو ته داسې مجبور کړي چې د هغه له واک او اختیاره وتلې وي نو روژه یې نه ماتیږي خو که د جماع کولو په وخت یې روژه ورياده شي یا یې مجبوري ختمه شي نو باید سمدستي جماع پریږدي او که پرې یې نه ږدي نو روژه یې باطله ده.

۳ ـ استمناء:

مسأله ۱۵۶۷ ـ که روژتي کس استمناء وکړي چې معنا یې په ۱۵۵۱ مسئله کښې تیره شوې، نو روژه یې ماتیږي.

مسأله ۱۵۶۸ ـ که د یو چا مني بې اختیاره راووځي نو روژه یې نه ماتیږي.

مسأله ۱۵۶۹ ـ که یو روژتي پوهیږي چې که اوده شي نو محتلم کیږي یعنې په خوب کښې یې مني وځي نو اوده کیدل یې جایز او روا دي که هم د نه اوده کیدو په وجه ورته

تکليف او زحمت نه رسي او که غسل پرې واوړي يعنې مني يې ووځي نو روژه يې نه ماتيږي.

مسأله ۱۵۷۰ ـ که روژتي کس د مني د راوتلو په وخت له خوبه ويښ شي نو واجبه نه ده چې د مني د راوتو مخه ونيسي.

مسأله ۱۵۷۱ ـ محتلم شوی روژتي بول کولی شي که څه هم پوه وي چې په بول کولو سره پاتې مني راوځي.

مسأله ۱۵۷۲ ـ که يو روژتي باندې په خوب کښې غسل واوړي يعنې محتلم شي او خبر وي چې څه مني دننه پاتې ده او که له غسل کولو مخکښې بول و نه کړي نو له غسل وروسته بهر راوځي نو مستحب احتياط دا دی چې له غسل کولو مخکښې بول وکړي.

مسأله ۱۵۷۳ ـ که څوک قصداً د مني د ايستلو په نيت لوبې او مستي وکړي او مني يې و نه وځي نو که دوه څله د روژې نيت و نه کړي (د روژې د ماتولو نيت وکړي) روژه يې باطله ده او که د روژې نيت وکړي د احتياط دا دی چې دغه روژه سر ته ورسوي او قضا يې هم نيسي.

مسأله ۱۵۷۴ ـ که يو روژتي د مني د ايستلو له نيت پرته مثلاً له خپلې ښځې سره لوبې او مستي وکړي نو که ډاډه وي چې مني يې نه وځي خو که اتفاقاً ووځي نو روژه يې سمه ده خو که ډاډه نه وي نو که مني يې ووتله، روژه يې باطله ده.

۴ ـ پر خدای پاک او پيغمبر اکرم حضرت محمد مصطفی(صلی الله عليه وآله) او معصومو امامانو (عليهم السلام) پورې دروغ تړل

مسأله ۱۵۷۵ ـ که روژه داره کس په ويلو يا ليکلو يا حتی په اشارې او داسې نورو کارونو سره په الله پاک جل جلاله، پيغمبر اکرم حضرت محمد مصطفی(صلی الله عليه وآله)

او معصومو امامانو (علیهم السلام) پورې قصداً یوه دروغ خبره وتړي نو که څه هم سمدستي ووائي چې دروغ وایم یا توبه وکړي، خو روژه یې د ضروري احتیاط له مخې باطله ده او همداشان مستحب احتیاط دا دی چې په حضرت بي بي فاطمه زهرا سلام الله علیها او نورو پیغمبرانو او د هغوي په ځاې ناستو پورې د دروغو تړلو هم، همدا حکم دی.

مسأله ۱۵۷۶ ـ که روژتي وغواړي یوه داسې خبره چې د هغه په حجیت دلیل نه لري او نه پوهیږي چې رښتیا ده که دروغ او نقل کول یې وغواړي نو واجب احتیاط دا دی چې باید د نقلِ قول په طریقه یې ووائي او له پیغمبراکرم(ص) او امامانو علیهم السلام سره دې نیغ په نیغه نسبت ورنکړي.

مسأله ۱۵۷۷ ـ که د خدای تعالی یا پیغمبر اکرم(ص) له قوله په دې عقیده یو څه نقل کړي چې رښتیا دي او بیا وروسته پوه شي چې دروغ وو و روژه یې نه ماتیږي.

مسأله ۱۵۷۸ ـ که په یوه خبره خبر وي چې دروغ ده او بیا یې هم په خدای او پیغمبر پورې وتړي او بیا وروسته پوه شي چې دغه کړې خبره یې رښتیا وه نو که خبر و چې په دغه کار یې روژه ماتیږي، د ضروري احتیاط په اساس پکار دي روژه سر ته ورسوي او د هغې قضا هم ونیسي.

مسأله ۱۵۷۹ ـ که د بل چا لخوا جوړ شوي دروغ قصداً په خدای پاک، پیغبر اکرم(ص) او معصومو امامانو(ع) پورې وتړي نو ضروري احتیاط دا دی چې روژه یې باطله ګڼلې کیږي خو که دغه دروغ د هغه د جوړونکي له قوله نقل کړي نو خیر دی.

مسأله ۱۵۸۰ ـ که یو روژتي کس نه پوښتنه وشي چې آیا پیغمبر اکرم(ص) داسې کومه خبره فرمایلې ده او هغه په هغه ځاې کښې چې په ځواب کښې باید ووائي نه خو قصداً ووائي هو، یا چرته چې باید هو ووائي هلته عمداً ووائي چې نه، نو ضروري احتیاط دا دی چې روژه یې باطله ده.

مسأله ۱۵۸۱ ـ که د خدای پاک یا پیغمبر(ص) له قوله رښتیا خبره وکړي بیا ووائي چې دروغ مې ویلي دي یا د شپې په خدای او پیغمبر پورې دروغ وتړي او په سبا ئې چې روژه وي، ووائي چې بیگانۍ خبره یې رښتیا ده نو د احتیاط په اساس یې روژه باطله ده مګر دا چې مقصد یې د خپل خبر د حال بیانول وي.

۵ ـ ستوني یا مرۍ ته د پنډې دُوړې رسول:

مسأله ۱۵۸۲ ـ احتیاط واجب دی چې حلق یا ستوني ته د پنډې دوړې رسیدل روژه ماتوي که هغه دوړه د خوراک لپاره د حلال څیز وي لکه د اوړو دوړه او که د حرام شي لکه د خاورې.

مسأله ۱۵۸۳ ـ که دوړه پنډه نه وي نو مرۍ ته په رسیدو سره یې روژه نه ماتیږي.

مسأله ۱۵۸۴ ـ که د سیلۍ په وجه زیاته او پنډه دوړه راوچته شي او انسان سره له دې چې پوهیږي چې ځان ترې ساتلی شي خو احتیاط و نه کړي او دوړه یې مرۍ ته ورسیږي نو د واجب احتیاط له مخې یې روژه ماتیږي.

مسأله ۱۵۸۵ ـ واجب احتیاط دا دی چې روژتي د سیګرټ، تنباوکو او د داسې نورو شیانو لُوګې هم حلق ته ونه رسوي.

مسأله ۱۵۸۶ ـ که احتیاط و نه کړي او دوړه یا لوګې او داسې بل څیز یې مرۍ ته ننوځي نو که یقین یا ډاډ ولري چې حلق ته یې نه رسیږي، روژه یې سمه ده او که تش ګمان یې کړی وي چې ستوني ته به یې نه رسیږي نو غوره دا ده چې د هغې روژې قضا ونیسي.

مسأله ۱۵۸۷ ـ که روژه يې هيره وي او احتياط و نه کړي يا دوړه او د هغې په شان بل څيز يې بې اختياره مرۍ ته ورسيږي نو روژه يې نه ماتيږي.

مسأله ۱۵۸۸ ـ په اوبو کښې ټول سر ډوبول روژه نه باطلوي خو کار سخت مکروه دی.

۶ ـ د سهار تر اذانه په جنابت، حيض او نفاس کښې پاتي کيدل:

مسأله ۱۵۸۹ ـ که يو جنب شوی کس د رمضان په مياشت کښې قصداً د سهار تر اذانه غسل و نه کړي يا که وظيفه يې تيمم وي او ويې نه کړي نو پکار دي د هغې ورځې روژه سر ته ورسوي او بله ورځ هم روژه ونيسي، او له دې سببه چې دا پته ورته نشته چې دا روژه قضايي ده که د سزا په طور ده نو د روژې د مياشتې هغه روژه هم د)ما فی‌الذمه(نيت سره ونيسي او هم چې کله د دې په ځای بله روژه نيسی نو هغې کښې دې هم د قضا نيت نه کوی.

مسأله ۱۵۹۰ ـ څوک چې د رمضان د مياشتې قضا روژه نيول غواړي نو که د سهار تر اذانه عمداً جنب پاتې شي، په دغه ورځ روژه نه شي نيولی او که قصداً جنب نه وي پاتې شوی نو نيوی شي که څه هم احتياطاً يې نه نيول غوره دي.

مسأله ۱۵۹۱ ـ د رمضان د روژې او د هغې له قضا پرته يعنې په مختلفو واجب يا مستحب روژو کښې که جنب شوی کس د سهار تر اذانه په جنابت کښې پاتې شي بيا هم د هغې ورځې روژه نيوی شي.

مسأله ۱۵۹۲ ـ که يو کس د رمضان د مياشتې په يوه شپه جنب شي نو که قصداً غسل و نه کړي او وخت پرې تنګ شي نو بايد تيمم وکړي او روژه ونيسي او روژه يې سمه ده.

مسأله ۱۵۹۳ ـ که د جنب شوي کس د رمضان په مياشت کښې غسل کول هير شي او يوه ورځ وروسته ورياد شي نو پکار دي د هغې ورځې د روژې قضا ونيسي او که څو ورځې

وروسته ور په یاد شي نو د هغو ټولو ورځو د روژو قضا باید ونیسي چې یقین یې وي، مثلاً که نه پوهیږي چې درې ورځې جنب پاتې شوی که څلور ورځې نو پکار دي د دریو ورځو قضا روژې ونیسی.

مسأله ۱۵۹۴ ـ له چا سره چې د رمضان د میاشتې په کومه شپه کښې د غسل یا تیمم کولو وخت نه وي او ځان جنب کړي نو روژه یې باطله ده او قضا او کفاره دواړه پرې واجب دي.

مسأله ۱۵۹۵ ـ که پوه وي چې د غسل کولو وخت نه لري او ځان جنب کړي او بیا تیمم وکړي یا دا چې وخت وي خو قصداً غسل وځنډوي څو وخت پرې تنګ شي او بیا تیمم وکړي نو روژه یې سمه ده خو ګناهګار دی.

مسأله ۱۵۹۶ ـ څوک چې د رمضان د میاشتې په کومه شپه جنب وي او پوهیږي چې که اوده شي نو تر سهاره نه شي راویښیدی- واجب احتیاط دا دی چې- له غسل کولو پرته اوده نه شي او که له غسل کولو مخکښې په خپله خوښه اوده شي او تر سهاره راویښ نه شي نو باید د هغې ورځې روژه سر ته ورسوي او د هغې قضا او کفاره هم ورباندې واجبه ده.

مسأله ۱۵۹۷ ـ که یو جنب شوی کس د رمضان په شپه کښې اوده شي او بیا ویښ شي، که احتمال یې وي چې که بیا اوده شو نو د سهار له اذانه مخکښې راویښیدی شي نو اوده کیدې شي.

مسأله ۱۵۹۸ ـ څوک چې د رمضان په شپه کښې جنب شوی وي او یقین او ډاډ یې وي چې که اوده شي نو د سهار له اذانه مخکښې راویښیدی شي نو که نیت یې دا وي چې له راویښیدو وروسته به غسل کوي او په دې نیت اوده شي خو د سهار تر اذانه اوده پاتې شي نو روژه یې سمه ده.

مسأله ۱۵۹۹ ـ څوک چې د رمضان په شپه کښې جنب وي او ډاډه نه وي چې که اوده شي نو د سهار له اذانه مخکښې راويښيدی شي نو که غفلت وکړي چې له راويښيدو وروسته به غسل وکړي او اوده شي او د سهار تر اذانه اوده پاتې شي نو د واجب احتياط له مخې وربانديې قضا واجبه ده.

مسأله ۱۶۰۰ ـ څوک چې د رمضان په شپه کښې جنب شوی وي او يقين لري يا احتمال ورکوي چې که اوده شي نو د سهار له اذان مخکښې راويښيدی شي، که له راويښيدو وروسته يې د غسل کولو اراده نه وي نو که اوده شي او له اذانه مخکښې ويښ نه شي نو بايد د دغې ورځې روژه سر ته ورسوي خو د هغې قضا او کفاره هم وربانديې ضروري ده. او د لازم احتياط له مخې که له راويښيدو وروسته يې د غسل په کولو يا نه کولو کښې شک وي نو هم بايد روژه پوره کړي او قضا او کفاره يې بايد ورکړي.

مسأله ۱۶۰۱ ـ که جنب شوی کس د رمضان په شپه کښې اوده شي او بيا ويښ شي او يقين يې وي يا فکر کوي چې که دوباره اوده شي نو د سهار له اذانه مخکښې ويښيږي او نيت يې هم دا وي چې کله راويښ شي نو غسل به کوي خو که چيرې يوځل بيا اوده شي او د سهار تر اذانه راويښ نه شي د هغې ورځې د روژې قضا بايد ونيسي او که په دويم ځل له خوبه ويښ شي او په دريم ځل اوده شي او د سهار تر اذانه اوده پاتې شي نو د هغې ورځې د روژې قضا دې ونيسي او مستحب احتياط دا دی چې کفاره يې ورکړي.

مسأله ۱۶۰۲ ـ که په يو کس په خوب کښې غسل واوړي (جنب شي) نو دغه خوب يې وړومبی خوب ګڼل کيږي په دې وجه که له ويښيدو وروسته دوباره اده شي او د سهار تر اذانه بيدار نه شي نو لکه څنګه چې په تيره مسئله کښې ووېل شول، د هغې ورځې د روژې قضا بايد ونيسي.

مسأله ۱۶۰۳ ـ که په روژتي کس باندې د ورځې په خوب کښې غسل واوړي نو ضروري نه ده چې سمدستي غسل وکړي.

مسأله ۱۶۰۴ ـ كه د رمضان په مياشت كښې د سهار له اذانه وروسته ويښ شي او ووينې چې غسل پرې اوړيدلی دی نو كه پوه وي چې دغه كار له اذانه مخكښې شوی بيا يې هم روژه سمه ده.

مسأله ۱۶۰۵ ـ څوک چې د رمضان د روژې قضا نيول غواړي كه د سهار له اذان وروسته ويښ شي او ووينې چې محتلم شوی(په خوب كښې جنب شوی) دی او دغه كار له اذانه مخكښې شوی دی نو په دغه ورځ د رمضان د مياشتې د قضا روژې په نيت روژه نيولی شي.

مسأله ۱۶۰۶ ـ كه يوه ښځه د رمضان په شپه كښې د سهار له اذانه مخكښې له حيضه يا نفاسه پاكه شي او قصداً غسل ونه كړي او كه وظيفه يې تيمم وي او تيمم ونه كړي نو د هغې ورځې روژه بايد سر ته ورسوي او د هغې قضا هم ونيسي. او كه د رمضان مياشتې د قضا روژې لپاره په دغه بڼه كښې قصداً غسل يا تيمم ونه كړي د واجب احتياط له مخې په دغه ورځ روژه نه شي نيولی.

مسأله ۱۶۰۷ ـ هغه ښځه چې د رمضان په يوه شپه كښې له حيض يا نفاسه پاكه شي كه عمداً غسل ونه كړي او وخت پرې لنډ تنګ شي نو بايد تيمم وكړي او د دغې ورځې روژه يې هم صحيح ده.

مسأله ۱۶۰۸ ـ كه يوه ښځه د رمضان مياشتې په شپه كښې له حيض يا نفاسه پاكه شي او د غسل وخت و نه لري نو بايد تيمم وكړي خو ضروري نه ده چې د سهار تر اذانه ويښه ووسي. او د جنب حكم هم همداسې دی په هغه حال كښې ذمه يې تيمم وي.

مسأله ۱۶۰۹ ـ كه ښځه د رمضان په مياشت كښې د سهار اذان ته نزدې له خوبه ويښه شي او نه د غسل كولو وخت وي او نه د تيمم نو روژه يې صحيح ده.

مسأله ۱۶۱۰ ـ که ښځه د سهار له اذان وروسته د حیض یا نفاس له وینې پاکه شي یا د ورځې حیض یا نفاس ووینې نو که ماښام پورې ته لږ وخت هم پاتې وي، روژه یې باطله ده.

مسأله ۱۶۱۱ ـ که د ښځې د حیض یا نفاس غسل کول هیر شي او پس له یوې یا څو ورځو ورياد شي نو کومې روژې چې یې نیولې دي، سمې دي.

مسأله ۱۶۱۲ ـ که ښځه د رمضان په میاشت کښې د سهار له اذانه مخکښې له حیض یا نفاسه پاکه شي او په غسل کولو کښې څنډ او سستي وکړي تر اذانه غسل و نه کړي او د وخت د کمي په وجه تیمم هم و نه کړي- لکه څنګه چې په تیرو مسئلو کښې راغلي- نو د هغې ورځې روژه باید پوره کړي او قضا یې هم ونیسي خو که د حمام د زنانه کیدو یا خالي کیدو په تمه شي، نو که څه هم درې ځلې اوده شي او تر اذانه غسل و نه کړي خو په تیمم کولو کښې سستي و نه کړي نو روژه یې سمه ده.

مسأله ۱۶۱۳ ـ که یوه ښځه د استحاضه کثیره په حال کښې وي نو که څه هم خپل غسلونه په هغه تفصیل سره ترسره نه کړي چې په (۳۹۴) مسئله کښې د استحاضې په احکامو کښې تیر شوي، روژه یې سمه ده. هماغه شان چې که په متوسطه استحاضه کښې که غسل هم و نه کړي، روژه یې صحیح ده.

مسأله ۱۶۱۴ ـ که چا مړی لمس کړی وي- یعنې د خپل بدن کومه برخه یې د مړي له بدن سره لګولې وي- د مسِ میت له غسل کولو پرته روژه نیولی شي او که د روژې په حال کښې هم په مړي پورې لاس یا بل اندام ولګوي روژه یې نه ماتیږي.

۷ ـ انیما کول (غټې کولمې ته د اوبو یا بلې هرې مایع ننباسل)

مسأله ۱۶۱۵ ـ په روان څیز سره اماله کول که څه هم د مجبورۍ له امله او د علاج او درملنې لپاره وي، روژه باطلوي.

۸ ـ التهی یا قی کول:

مسأله ۱۶۱۶ ـ که روژتي کس قصداً ألتهی وکړي که څه هم د مرض یا د داسې بلې مجبورۍ په وجه وي، روژه يې باطلېږي. خو که سهواً یا بې اختیاره التهی وکړي نو خیر دی.

مسأله ۱۶۱۷ ـ که د شپې داسې څه وخوري چې پوهیږي د هغه په خوړو سره د ورځې مهال بې اختیاره التهی کوي نو روژه يې سمه ده.

مسأله ۱۶۱۸ ـ که روژتي کس له التهی (کانګې) کولو ډډه وکړی شي بیا هم که په طبیعي توګه التهی ورشي، ضروري نه ده چې مخه یې ونیسي.

مسأله ۱۶۱۹ ـ که د روژه دار ستوني ته مچ ننوځي نو که دومره زیات دننه تللی وي چې تیرولو ته یې خوړول نه شي ویل کیدې نو ضروري نه ده چې رابهر یې کړي او روژه یې پرې نه ماتیږي، خو که په ستوني کښې زیات دننه نه وي تللی نو پکار دي رابهر کړی شي که څه هم دا کار د التیو (باقیو) کولو سبب وګرځي-مګر دا چې التهی کول د هغه لپاره تاوان یا ډیره سختي ولري- او که التهی پرې و نه کړي او تیر یې کړي روژه یې ماتیږي او که په التیو کولو سره یې رابهر کړي هم یې روژه باطلیږي.

مسأله ۱۶۲۰ ـ که سهواً یا په غلطۍ سره یو څیز تیر کړي او معدې ته له رسیدو مخکښې ور په یاد شي چې روژه یې ده نو که دومره لاندې تللی وي چې که معده ته یې ورسوي، خوړل ورته نه ویل کیږي نو ضروري نه ده چې هغه راوباسي او روژه یې سمه ده.

مسأله ۱۶۲۱ ـ که یقین یې وي چې په اډرکي کولو سره یو څه له ستوني بهر راوځي، که چیرې داسې وي چې التهی یا باقی کول ورته ویل کیدې شي نو قصداً دې اډرکی نه کوي جو که یقین یې نه وي نو خیر دی.

مسأله ۱۶۲۲ ـ که په اډرکي کولو سره کوم څیز ستوني یا خولې ته راشي نو پکار دي چې ویې تُوکي او که بې اختیاره یې تیر شي نو روژه یې سمه ده.

د روژې د مبطلاتو او مکروهاتو احکام

د روژې د باطلونکو شیانو احکام:

مسأله ۱۶۲۳ ـ که انسان قصداً او پخپل واک او اختیار سره د روژې باطلونکی کار وکړي نو روژه یې ماتیږي. خو که عمدي نه وي نو خیر دی. خو جنب شوی کس که اوده شي او په (۱۶۰۰) مسئله کښې بیان شوي تفصیل ته په پام سره د سهار تر اذانه غسل و نه کړي نو روژه یې باطله ده. که چیرې یو انسان نه وي خبر چې له ذکر شویو شیانو په ځینو روژه ماتیږي نو که په دغه ناپوهۍ کښې یې سستی نه وي کړې او شک یې پکښې هم نه وي یا دا چې په شرعي حجت باندې اعتماد ولري او هغه کار ترسره کړي، روژه یې نه ماتیږي خو په خوراک، څښاک او جماع سره ماتیږي.

مسأله ۱۶۲۴ ـ که روژتي کس قصداً د روژې یو باطلونکی کار وکړي او په دې باور چې روژه یې باطله شوې ده، قصداً یوځل بیا روژه ماتونکی کار ترسره کړي نو د هغه په اړه هم د تیرې مسئلې حکم جاري کیږي.

مسأله ۱۶۲۵ ـ که د روژتي په ستوني کښې په زور یو څه واچول شي نو روژه یې پرې نه ماتیږي خو که مجبور کړی شي چې په خوراک، څښاک یا جماع کولو سره خپله روژه ماته کړي، مثلاً ورته وویل شي چې که ډوډۍ ونه خورې نو د سر یا مال تاوان درته رسوو، او خپله له دغه تاوانه د ژغورنې لپاره څه وخوري، روژه یې باطلیږي. او د یادو شویو درې څیزونو نه علاوه هم واجب احتیاط دا دی چې روژه یې ماتیږي.

مسأله ۱۶۲۶ ـ روژتي کس له داسې ځای ته تګ نه دی پکار چې پوهیږي هلته یې په مرۍ کښې یوڅه وراچول کیږي یا یې مجبوروي چې پخپله روژه ماته کړي او که لاړ شي او د مجبورۍ له امله پخپله داسې یو کار وکړي چې روژه پرې ماتیږي، نو روژه یې باطله ده

او همداشان ضروري احتیاط دا دی چې که په ستوني کښې هم څه ورواچول شي هم باطله ده.

د روژتي لپاره مکروه شیان

مسأله ۱۶۲۷ ـ د روژتي کس لپاره څو څیزونه مکروه دي او هغه دا دي:

1 - په سترګو کښې دارو (څاڅکې) او هم رانجه اچول، د هغو خوند یا بوې حلق ته ورسیږي.

2 - د وینه اخیستو یا لامبلو په شان د هر هغه کار ترسره کول چې د کمزورۍ سبب کیږي.

3 - په پوزه کښې دارو (څاڅکي) اچول که چیرې نه وي خبر چې مرۍ ته رسي، او که پوه وي چې ستوني ته رسیږي نو له سره جایز نه دي.

4 - د خوشبویه ګیاهانو بوی کول.

5 - په اوبو کښې د ښځې کښیناستل.

6 - د شیاف کارول.

7 - د بدن د لباس یا جامې لوندول.

8 - غاښ ایستل او هر هغه کار چې له امله یې خوله وینې کیږي.

9 - په لوند ډکي مسواک کول.

10 - بې وجې اوبه یا روان څیز په خوله کول.

او هم مکروه دي چې انسان د مني ایستلو له نیت پرته خپله ښځه ښکل کړي یا داسې کار وکړي چې شهوت یې ورسره راپاریږي.